

sequenti de consulente referam. Ratio autem est, quia dans tale mandatum, hoc ipso injuriam alteri facit; ergo ex justitia tenetur restituere, et impedire damna, quæ ex priori injuria sequi possent; ergo, si scit inde imminere mortis periculum alteri, ex justitia tenetur impedire illud, prout commode poterit, ut, v. gr., admonendo alium, saltem in communi, quod vitæ ejus insidiæ parentur, vel aliquid simile, sicut de consulente omnes dicunt. Dices: per revocationem mandati videtur impleta hæc obligatio, quatenus erat justitiæ: nam ex vi illius ablatum fuit omne periculum, et si quod postea imminet, jam non oritur ex priori injuria seu mandato, sed ex malitia mandatarii, sicut antea dicebamus; hæc enim ratione moti sunt, qui dixerunt hanc obligationem esse tantum ex charitate. Respondetur nihilominus, ad hanc obligationem justitiæ satis esse, quod in re ipsa ex injuria a me illata alter sit constitutus in tali periculo, etiamsi intercedat pertinacia mandatarii; nam unum ex nocentis, quod prius mandatum alteri intulit, fuit creare in mandatario talem voluntatem; et ideo, si per solam revocationem mandati non possum illam auferre, nondum plene reparavi damnum illatum; et ideo teneor saltem impedire effectum ejus, quoad potuero. An vero ad incurrendam irregularitatem sufficiat omittere hanc obligationem, dicemus infra agentes de non impediendo homicidium cum possit et debeat.

9. *Ultimum dubium.* — *Ratio dubii.* — *Responsio.* — Ultimo inquiri potest circa mandantem, an, ut incurrat irregularitatem, necessarium sit, quod alter acceptaverit mandatum, et quod hoc constet ipsi mandanti. Confinere enim potest, quod eo tempore, quo mandatum alteri intimatur, dicat se nolle illud munus assumere, postea vero mutet voluntatem, et homicidium exequatur, sine nova scientia, vel voluntate mandantis, imo fortasse etiam contra ejus voluntatem, ut si jam illam mutavit. Difficultas ergo est, an tunc incurrat hanc irregularitatem. Et videtur non incurere; nam prius mandatum, hoc ipso quod acceptatum non fuit, mansit inefficax, quia est veluti quidam humanus contractus, qui non perficitur, nisi mutuo consensu, et quando non perficitur, nullam habet vim; ergo effectus postea sequutus non potest tribui mandanti, ut causæ, quia non est ex motione ejus; ergo non est homicidium; ergo non fit irregularis. Nihilominus censeo non esse necessariam hanc acceptationem, et in eo casu

mandantem manere irregularem, etiamsi nihil denuo scierit, vel licet retractaverit voluntatem suam, si non sufficienter revocavit mandatum. Ita tenet Maiol., lib. 5, c. 48, § 2, n. 3, citans Innocentium in c. Ad audientiam, de Homicidio, et Baldum, in l. 4, C. de Servis fugit. Ratio ejus solum est, quia primum crimen, quod mandando fecerat, adhuc in se perseverat. Responderi autem potest hoc negando, quia hoc ipso quod mandatum non fuit acceptatum, videtur fuisse extinctum. Re tamen vera non fuit; hic enim non est sermo de mandato, quod inducat propriam obligationem, vel justitiæ, vel alicujus præcepti, hoc enim in tali materia locum habere non potest. Est ergo sermo de mandato prout includit petitionem, exhortationem, vel quamcumque significationem voluntatis, quæ aliam ad agendum inducat; hæc ergo semper manet ex vi prioris mandati non revocati, quia, licet alter non acceptaverit, semper retinet hanc æstimationem, quod qui mandavit, hoc ab ipso vult, et desiderat; unde licet a principio non consenserit, semper potest ex vi prioris mandati moveri et induci; igitur quidquid postea operatur ratione prioris mandati, imputatur mandanti, si illud non revocavit. Ex hac vero ratione colligitur, ad hanc revocationem sufficere quamcumque significationem mutatæ voluntatis, etiamsi non verbis, sed effectibus fiat; ut si rediit in amicitiam cum illo, cujus mortem procurabat, et hoc scit esse notum mandatario; quod Navarr. adnotavit, etiam quando mandatum fuit acceptatum, nam quoad hoc eadem est ratio.

De consulente.

10. *Quarta conclusio.* — Quarta persona hujus irregularitatis particeps est consulens, qui in hoc differt a petente, quod rationibus suadet, mandans vero solum voluntate. Estque de consulente expressum cap. Perniciose, de Pœnit., dist. 4, ubi dans consilium, homicida dicitur; in cap. autem Si quis viduam, expressius dicitur: *Si quis præcepto, aut consilio, etc.* Idem in cap. 2 de Cleric. pugnans in duel. Idem colligitur ex cap. Sicut dignum, § Qui vero, de Homic., ibi: *Nisi forte regem ipsum ad illud homicidium suis suggestionibus provocasset, et clarius ibidem, § ult., ibi: Et ideo si consilium dederunt, etc.,* ubi Glossa late id confirmat ex aliis juribus; estque res certa apud omnes. Semper tamen necessarium est, ut homi-

dium, vel mutilatio reipsa consequatur; carebitque omni dubio, si sequatur re integra, id est, perseverante eodem consilio. Adde etiam, ex vi seu concursu illius. Nam, si is, qui consilium recipit, revera non moveatur ex tali consilio, sed ex alio affectu, vel ratione, non potest consulens dici causa actu influens in tale homicidium, quod necessarium est ad incurrendam irregularitatem, quia hæc non resultat, nisi sequatur effectus; non est autem homicidium effectus consilii, nisi ex illo sequatur, sicut de mandato dicebamus. Quod annotavit Tabiena, *Irregularitas*, 2, num. 14, et docet expresse Hostiens., in cap. Ad audientiam, de Homic., num. 67 et 68; Abbas et Felin., in cap. 4 de Offic. deleg., et alii communiter apud Covarr., dict. Clem., part. 2, § 2, num. 4, qui etiam videndus est in simili in reg. Peccatum, part. 2, § 12, num. 2; Villadiego, de Irregul., cap. 6, num. 20; Navarr., supra, et alii Summistæ communiter. Et favent etiam jura civilia, l. Non solum, § Si mandato, ff. de Injuriis. Ubi ut actio injuriarum detur contra persuadentem, requiritur, quod persuaserit alicui, *alias nolenti*. Verum est hoc ultimum requiri in jure civili, ut consulens censeatur dignus ordinaria pœna, quia tunc solum censeatur esse causa principalis delicti, quando per consilium induxit alias nolentem. Ad irregularitatem vero non semper hoc necessarium est; sufficit enim si suo consilio confirmet votum et animum augeat, nam per hoc satis cooperatur ad delictum, et in eo casu loquitur text. in cap. Sicut dignum, § ult., de Homic., et in eo cap., § Qui vero, distinguitur inter eum qui provocat, vel inflammat jam provocatum; et uterque dicitur reus homicidii, licet non æquali pœna dignus. Quæ tamen inæqualitas non habet locum respectu irregularitatis, quia divisibilis non est, ut sic dicam; et ideo uterque illam contrahit tanquam dans causam homicidio. Secus vero est, quando consilium nullo modo auget, vel immutaret animum alterius, quia tunc potius se haberet ut extrinsece consentiens, quam ut influens aliquo modo in homicidium; quo sensu intelligendi sunt auctores supra citati.

11. *Quid si consulens retractet consilium.* — Est autem dubium, si consulens retractet consilium, et conetur alteri persuadere, ut a tali consilio recedat, et id assequi non possit, et inde sequatur homicidium, an evitet irregularitatem. Circa hoc Navarrus eodem modo

sentit de consulente, et de mandante, et ideo sufficere ait prædictam retractationem notificatam alteri ad vitandam irregularitatem, absque alia diligentia. Maiol. vero, dict. cap. 48, cum Navarro convenit in hoc, quod eodem modo loquitur de mandante, et consulente; sed præter retractationem, et persuasionem contrariam, in utroque requirit, quod præveniat aut moneat occidendum, ut sibi caveat. Citat Sylvest., *Homicidium*, 4, quæst. 8, verb. 6, et Tabien., *Irregularitas*, 2, num. 13, qui solum loquuntur de consulente. Imo Tabien., num. 14, addit, plus requiri in consilio, quam in mandato. Et rationem reddit, quia is, cui datur consilium, agit postea sua voluntate et nomine, quæ voluntas per consilium inducitur, et non sufficienter revocatur retractato consilio; mandatarius autem agit tantum voluntate et nomine mandantis, et ideo per solam revocationem sufficienter tollit suum influxum. Quæ distinctione usus est etiam Innocentius, in cap. Ad audientiam, de Homicidio, quem sequitur Bartolus, in dict. l. Non solum, § Si mandato, num. 21, ubi in Additione multa alia pro hac sententia citantur. Quam etiam tenet Bald., in l. 4, C. de Servis fugit., et Joannes Bruneli, in Repetitione cap. 4 de Homicidio, 4 part., num. 43. Et mihi placet distinctio, quando consilium datum fuit in ordine ad persuadendum intellectum, et non tantum ad inclinandum affectum.

12. *Resolutio.* — Quod ut declarem, cum propria ratione talis differentiæ, adverto ex Bartolo supra, sub consilio late sumpto, et absque mandato, posse includi omnem modum inductionis factæ alteri, ut gratia sui, seu in suum commodum, aut se vindicando, ac denique nomine suo homicidium committat, sive sit rogando, sive comminando, sive persuadendo; ut cum Petrus rogat Joannem, ut occidendo Franciscum, vindicet injuriam eidem Joanni factam; vel cum iniquus pater dicit filio: Donec interficias eum, qui tibi injuriam intulit, non appareas in conspectu meo. Hos autem et similes inductionis modos dico pertinere magis ad affectum quam ad intellectum; et ideo illos distingo a propria persuasionem, quæ fit per rationes, quibus homo persuadeatur, pertinere ad suum honorem vel commodum, alium occidere. Et hanc persuasionem voco proprium consilium; sub quo etiam comprehendo instructionem, per quam alius docetur, quomodo possit aut valeat talem

vindictam de inimico sumere. Prior ergo modus persuasionis videtur mihi æquiparari mandato quoad revocationem; hic autem posterior, id est, proprium consilium, minime. Ratio est, quia prior inductio semper pendet ex voluntate inducentis, quia in illa tantum fundatur; nam preces, v. gr., non persuadent intellectum, nisi quatenus proponunt voluntatem petentis, ut implendam, et ideo statim ac aliquis desistit a sua petitione eam revocando, aut petendo contrarium, prior petitio omnino amittit suam vim. Idemque est de comminatione, ut per se facile constat. Secus vero est de proprio consilio aut instructione; nam effectus ejus est docere intellectum, quo semel facto non ultra pendet a voluntate ejus, qui consilium dedit; nam, licet ipse nolit, nec petat, ut talis effectus fiat, nihilominus consilium de illo faciendo integrum manet. Et quamvis conetur contrariis rationibus judicium intellectus mutare, frequentius id assequi non potest, tum quia difficile dimovetur ab opinione semel concepta; tum maxime quia in eo casu, de quo agimus, prius consilium regulariter est juxta humanum affectum ejus cui datur, et respicit proprium honorem, vel aliud temporale commodum, ideoque moraliter loquendo, inefficax valde est illius revocatio. Propter quod specialis ratio est in consulente, ut ad illam majorem diligentiam adhibendam obligetur; quod tamen intelligendum est in eo casu, in quo verisimiliter credit alium non desistere, nec mutare consilium semel acceptum. Ita enim limitant omnes auctores citati, uno excepto Maiolo, qui hanc sententiam quoad prædictam limitationem, periculosam esse dicit, quia semper manet mentis corruptio in alio, idemque sentit de mandatario. Sed revera non est morale periculum, nec potest rationabiliter præsumi, quod duret talis corruptio propter solum consilium præteritum, quando alter ostendit voluntatem desistendi a tali facto, et onus admonendi alium est valde grave, ideoque non debet imponi sine morali causa, aut sufficienti necessitate.

43. *Quid si post consilium retractatum mors sequatur.* — *Decisio.* — Difficultas vero superest, si post prædictam diligentiam ex omni parte sufficienter factam sequatur homicidium, an qui dedit consilium excusetur ab irregularitate. Videtur enim ita dicendum, quia citati auctores asserunt, hunc fieri irregularem, nisi revocet consilium, et admoneat occidendum, si necesse sit; ergo, si hæc

faciat, sentiunt non manere irregularem, etiamsi sequatur homicidium, alias imperitens esset illas condiciones adhibere. Ratio etiam hoc suadet, quia jam non potest homicidium illud consiliario imputari; fecit enim quantum potuit et debuit ad impediendum illud. In contrarium vero est, quia hoc non sufficit ad impediendam imputationem homicidii, si tandem sequitur ex vi prioris influxus, et causalitatis per consilium; sicut qui propinavit venenum, quamvis postea pœnitentia ductus, faciat quantum potuerit ad impediendam mortem, si tamen non impedit, irregularis efficitur; ita enim se habet consilium, sicut venenum, quod auferri non potuit. Item admonitio alteri facta, non videtur satis ad excusationem; suppono enim illum moralem diligentiam fecisse ad vitandum mortis periculum, et non valuisse. Respondendum vero est defendendo communem sententiam (quæ favorabilior est, et rationi magis consentanea), consilium non esse causam mere naturalem, et physica necessitate influentem, sed esse causam moralem, quæ per rationem auferri, et per liberam voluntatem impedi potest, ideoque non esse de illa judicandum sicut de veneno, vel alia simili causa. Si ergo post applicatam illam causam moralem, consiliarius fecit quod moraliter potuit, et debuit ad tollendam illam, et impediendum ejus effectum, censetur etiam moraliter illam abstulisse, et ob eam rem illi jam non imputatur homicidium, nec incurrit hanc pœnam ejus. Procederet autem optime illud exemplum de veneno in eo casu, in quo, licet voluerit consiliarius retractare consilium suum, et intimare alteri, non potuit (quod etiam in mandante observandum est); ut v. gr., si mandatarius, vel qui consilium accepit, sit absens, et non possit per litteras, vel nuncium admoneri, vel contingat litteras ad eum non pervenire, etiamsi commodo tempore missæ fuerint, etc.; in his enim, et similibus casibus existimo consiliarium, vel mandantem non excusari ab irregularitate, quia, licet conatus fuerit remove causam, quam apposuit, non potuit, non solum ex malitia alterius, sed quia in re ipsa ejus conatus non habuit effectum ex parte illius necessarium, scilicet intimationem alteri faciendam. Nec refert, quod ipse excusetur a nova culpa, quia per ipsum non stetit; quia necesse est, ut de facto non influat moraliter in homicidium ex vi prioris consilii; hoc autem non assequitur per solam culpæ excusationem ex

impotentia proveniente, nisi in re ipsa applicetur contrarium consilium, vel mandatum, seu revocatio prioris.

44. *Ex quo consilio nascatur hæc irregularitas.* — *Communis sententia.* — Rursus vero inquirat aliquis, quale debeat esse hoc consilium, ut ex eo nascatur irregularitas, an scilicet requiratur directum, vel sufficiat indirectum. Exemplum commune apud auctores est, si amicus dicat amico injuriam passo ab alio, vel dominus famulo: Ne ingrediaris domum meam donec aliquid novi fecisse intelligam cum eo, qui injuriam intulit. Aliud exemplum valde morale est, si Petrus, v. gr., post rixam cum Joanne, consulat Franciscum, an vere manserit injuria affectus, vel (ut aiunt) oneratus a Joanne, ita ut (juxta mundi leges) non possit recuperare honorem nisi per vindictam, et Franciscus declaret illum esse injuria affectum, et postea sequatur homicidium, an hoc sufficiat ad incurrendam irregularitatem. Communis doctrina, et in communi certa, est, sufficere indirectum mandatum, vel consilium per quameumque moralem insinuationem, ut homicidium imputetur, et irregularitas contrahatur. Ita docet Panorm. in cap. Ex litteris, de Excess. Prælat., num. 3, adhibens primum exemplum. Quæ fuit etiam sententia Bart. in l. Si quis mihi bona, § Justum, ff. de Acquir. hæredit. Sequuntur Armil., verb. *Irregularitas*, num. 47; Tabiena, *Irregularitas*, n. 3, et *Excomm.*, 5, num. 36; Navarr., 4, n. 231; Covarr. late in Clement. *Si furiosus*, 2 part. §, num. 3, ubi alios refert. Ratio est, quia moraliter parum differunt directa, vel indirecta persuasio, aut inductio, quia utraque sufficit ad moralem influxum et causalitatem, in qua hæc irregularitas fundatur. Et fere est de hac re textus expressus in dict. cap. Ex litteris, de Excessibus Prælat.

45. *Primum observandum circa hanc sententiam.* — Quamvis autem in genere hoc certum sit, tamen in particularibus casibus sunt duo attente consideranda. Unum est, an verba contineant sufficientem insinuationem mandati, consilii, aut eujuscumque instigationis, vel excitationis, nam hoc necessarium est, et ex hac parte sufficit, ut patet ex ratione adducta. Ut in exemplis positis, in priori non est dubium quin illa sit sufficiens inductio; tamen in posteriori esse potest pro utraque parte dubium, quia illud judicium non est consilium practicum de re facienda, sed est quasi speculativum judicium de re

jam facta; unde sic judicans non movet ad vindictam, etiamsi fortasse res ipsa moveat. Sicut qui narrat alicui injuriam factam in absentia ejus, unde alter excitatur ad iram, et procedit usque ad homicidium, narrans non videtur propterea manere irregularis, quia nec directe, nec indirecte præcipit, aut consulit. In contrarium vero est, quia in prædicto exemplo secundo ille sic judicans moraliter excitat ad vindictam, et consequenter ad homicidium, et juxta pravum usum talium hominum, ille se gerit ut iudex per suam sententiam declarans alium morte dignum. Item tam in hoc, quam in alio casu de narrante injuriam ab alio factam, datur moralis occasio provocans ad vindictam et homicidium; ergo est sufficiens causalitas moralis, et indirecta inductio ad homicidium. Quapropter hæc res satis dubia videtur, nec posse generatim aliud affirmari, nisi quod habeat magnam speciem instigationis indirectæ; nihilominus in particulari considerandas esse circumstantias, et particularia verba, quæ proferentur, et ad forum conscientie multum etiam conferet intentionem loquentis expendere.

46. *Secundum observandum.* — Aliud in hoc puncto observandum est, an ex tali consilio, vel mandato indirecto, incurratur irregularitas homicidii voluntarii, vel alia minor, scilicet, casualis seu indirecte voliti. Quamvis enim inductio hæc dicatur indirecta, quia non fit verbis expressis, tamen, si fiat ex directa intentione homicidii, quod postea subsequitur, sufficit ad homicidium directe voluntarium, quia ad illud directe tendit intentio, et medium quamvis in ratione signi vocetur indirectum, tamen in ratione medii ad homicidium directe ordinatur, et in illud moraliter influit. Idemque dicendum erit, si illud factum est ex intentione vindictæ, quando materia talis est, ut juxta mundanam existimationem, vel secundum occurrentes morales circumstantias vindicta fieri non possit sufficienter sine morte, aut mutilatione, vel tali percussione, quæ fieri non possit sine gravi periculo mortis; nam, ut dictum est, talis voluntas, cum effectu subsequuto, satis est ad homicidium voluntarium. At vero, quando nec mors est per se intenta, nec materia vindictæ aut rixæ talis est ut moraliter postulet mortem, tunc, quamvis illa sequatur, non imputabitur ut homicidium voluntarium, sed ut indirectum, pertinens ad decisionem cap. ult. de Homicid., in 6, quod

infra tractandum est. Et videri potest late Additio ad Abbatem in dicto cap. Ex litteris, de Excessib. Prælat., et Armil., verb. *Irregularitas*, num. 25 et sequent.

Si mandatarius occisus est, an mandans, aut consiliarius irregularitatem incurrant.

17. *Prima sententia. — Prima conclusio. — Ratio dubitandi.* — Tandem inquiri potest, an in his casibus incurrat mandans, vel consiliarius irregularitatem, si contingat mandatarius occidi ab alio, ad quem occidendum missus est. Et citati auctores absolute respondent, etiam tunc incurri irregularitatem, Sylvest., verb. *Homicidium*, 1, quæst. 8, vers. *Quintum*, et Tabiena, *Irregularitas*, 2, num. 12, et alii Summistæ sub eisdem verbis cum Innocentio, Panormitano, et aliis in cap. Ad audientiam, de Homicidio; Joanne Andrea, et aliis in cap. ult. de Homicidio, in 6. Sed in primis certum videtur, irregularitatem hanc non posse esse homicidii voluntarii, sed ad summum casualis, ut expressius notavit Sylvest., quia mandans, aut consiliarius non intendit mortem illius personæ, neque ad illam per se operatur, ut manifestum est; ergo respectu illius homicidium talis personæ casuale est, solumque potest imputari ut indirecte volitum. Deinde etiam de hac irregularitate potest non immerito dubitari, quia consiliarius ille, seu mandans non facit injuriam illi ministro; ergo, licet postea occidatur, non potest dici commississe homicidium contra illum, quia, ut supponimus, voluntarie acceptavit consilium, vel mandatum, et volenti non fit injuria. Dices, satis esse, quod illum exposuerit periculo mortis. Sed contra, nam Inquisitores majori periculo exponunt reos, quos non quidem volentes, sed invitos tradunt illis, a quibus certo sciunt fore occidendos, et tamen non manent irregulares. Item alias qui exhortaretur aliquem ad confitentiam fidei coram tyranno cum evidenti periculo mortis, fieret irregularis secuta morte, quod absurdum est. Idemque est de exhortante milites in justo bello ad strenue pugnandum, ut late videri potest apud Dominicum, et Cardinalem, in cap. Pro membris, cum sequentibus, 23, q. 3, et in cap. Igitur, cum sequentibus, 23, quæst. 8. Denique contingere potest, ut mandans, vel consulens expresse admoneat, ut quis homicidium faciat sine periculo suo, id est, sine pugna et rixa, sed alium imparatum et in-

cautum percutiendo, aut dando venenum, vel aliquid simile occidat.

18. *An incurrat irregularitatem qui exposuit alium periculo mortis, illa secuta. — Contraria sententia.* — Hæc difficultates petunt, an incurrat irregularitatem is, qui alteri consilium dat, ut illicite et temere se exponat pericula mortis, si mors ejus sequatur, ut, verbi gratia, quod inter duellum, in quo occiditur, quod inimico insidias parat, et similia. Non enim desunt viri docti, qui absolute negent hunc esse casum irregularitatis, quia jura de hoc non loquuntur, sed solum de dante consilium occidendi. Item quia consilium se exponendi tali periculo ut sic, non est contra justitiam, sed contra charitatem, vel fortitudinem, per temeritatis excessum. Contrariam sententiam video esse communiter receptam, a qua nec speculative, nec practice censeo esse recedendum. Quam ita exponerem, quia consulens alicui, ut se occidat, secuto effectu fiet irregularis, quia ille vere est homicida, et licet illa proxime non sit injuria, respectu illius, cui datur consilium, quia volenti non fit injuria, nihilominus alteri illa actio est contra justitiam, sicut occidere est contra justitiam, quia homo non est dominus vitæ suæ, et mutilare aliquem etiam volentem, et consentientem est contra justitiam, quia ille non est dominus suorum membrorum; ergo eadem ratione consulens alicui, ut temere se ingerat ubi occidendus moraliter est, est homicida et irregularis. Patet consequentia, tum quia in moralibus idem est facere, et se exponere morali periculo faciendi; ergo et consulere; tum etiam quia ille sic occisus vere peccavit contra justitiam sic abutendo sua vita, unde vere dicitur homicida sui; ergo etiam consulens et mandans, vel constituens illum in proxima occasione mortis temeraria, est homicida et irregularis; præsertim quia licet ille sic occisus voluntarie se exposuit illi periculo, consulens fuit causalis voluntatis per deceptionem, et mandans per moralem vim seu inductionem, et alioquin illa voluntas est moralis causa illius homicidii, et est non solum temeraria, sed etiam injusta, ut ostensum est.

19. *Rationi dubii satisfi.* — Ad rationem ergo dubitandi contra communem sententiam patet ex dictis responsio. Ad replicas vero respondetur hoc procedere, quoties tale periculum irrationabiliter, et contra naturale præceptum de tuenda vel non prodigenda vita assumitur, vel consulitur, aut mandat;

cessat autem prædicta ratio, quando egressio talis periculi est juxta legem justitiæ, et charitatis, et ideo non procedunt exempla. Nam in primo de Inquisitoribus exercetur actus justitiæ intra terminos a jure canonico præscriptos, ut infra dicemus; in aliis vero excutatur homo ad actum fortitudinis exercendum, et moraliter non committitur mortis periculo, quia neque illud est per se intentum, nec indirecte voluntarium, cum non intercedat obligatio cavendi illud; sed est tantum permissum, quod non satis est ad irregularitatem contrahendam. Ad ultimam vero difficultatis partem Hostiensis, in cap. Ad audientiam, de Homic., num. 9, sentit in eo casu non incurri irregularitatem, sed solum quando quis directe inducit ad aggrediendum temere periculosam occasionem. Sed oppositum censeo verum; adverte enim hanc non esse irregularitatem homicidii voluntarii, sed casualis, quia homicidium, quod evenit, nullum fuit directe intentum, sed indirecte imputatur. Ad hoc autem genus irregularitatis sufficit mandatum, vel consilium, etiamsi limitatum sit, quando alter excedit fines mandati, vel consilii, ut aperte definitur in c. ult. de Homic., in 6. Quia totum illud debuit prævideri, et caveri, maxime cum difficile sit cavere proprium periculum, quia alteri mortem machinatur.

De consentiente in homicidium.

20. *Notanda pro resolutione.* — Quinto dicitur hanc irregularitatem incurrere consentiens homicidio. Qui casus majorem difficultatem habet, quam reliqui; intelligendum est enim de puro consensu sine aliqua causalitate, aut cooperatione directa vel indirecta ad homicidium. Duobus autem modis potest hic consensus præstari. Primo circa homicidium, quod ab alio fit suo nomine, et sine ullo respectu ad consentientem, qui mere extrinsece se habet ad homicidium, gaudendo quod factum sit. Alio modo potest hic consensus cadere in homicidium, quod ab alio fit meo nomine, id est, ad me vindicandum, vel quod existimet mihi placere. Distinguere etiam oportet inter homicidium dum actu fit, vel quod jam est factum, nam consensus in homicidio cum actu fit, rarissime potest esse purus, id est, sine aliqua operatione positiva, vel saltem omissione impediendi illud, de qua dicemus in puncto sequenti. Aliquando vero posset hoc contingere, si quis videns homici-

dium, sit omnino impotens ad impediendum illud, et fieri gaudeat, quamvis ad illud nullo modo cooperetur. Quod tamen evenire non potest, quando homicidium fit ab uno, nomine alterius, ipso prospiciente, et sciente animum occidentis; non enim potest tacere et consentire, quin moraliter cooperetur, quia tacite approbat factum alterius, et illud confirmat, imo et animum præbet. Debet ergo saltem explicare voluntatem suam, quia non vult tale facinus propter se, aut suo nomine fieri, etiamsi non possit alio modo resistere, ut saltem omnem cooperationem evitet.

21. *Conclusio prima.* — Duæ igitur regulæ certæ sunt in hac materia. Prior est: consensus in homicidium, quod nullo modo fit nomine consentientis, si purum sit, et absque ulla cooperatione, non inducit irregularitatem, etiamsi verbis expressum sit. Ita tenent Doctores infra citandi. Ratio est, quia talis consensus solum est mentale homicidium, per quod irregularitas non incurritur, ut manifestum est. Nec refert, quod illa voluntas sit verbis declarata, aut aliter exterius significata, quia quando talis exterior actio nullo modo influit in occisionem alterius, per se non pertinet ad peccatum exterioris homicidii, ideoque pœnæ homicidii non incurruntur propter illam actionem exteriorem, nisi expressa et speciali legis declaratione talis fiat extensio, quod in præsentem in irregularitate factum non est, ut a fortiori patebit ex dictis.

22. *Secunda conclusio. — Dubium. — Deciditur.* — Secunda regula est. Quoties aliquis consentit homicidio, dum actu fit suo nomine, seu occasione, vel propter ipsum, homicidii reus fit, et ideo irregularitatem non evitat. Hanc supponunt auctores citandi; et patet ex dictis, quia ille non est tantum consensus, sed etiam moralis cooperatio. Maxime autem necessarium est, ut exterius non consentiat, sed repugnet, seque alienum a tali mandato et opere ostendat, quantum possit, nam ad hoc tenetur ob rationem factam. Sed quid si exterius hoc faciat, interius autem revera desideret homicidium illud? Hostiensis, in d. cap. Ad audientiam, agens de consulente, et mandatario dicit, necessarium esse, ut talis retractatio seu declaratio voluntatis ex corde fiat, alias (inquit) si corde consentiat, in conspectu Dei cadit, et significat etiam fieri irregularem, nam subdit: *Et sic lex promotionis non semper in solo facto consistit, sed in facto, et animo.* Citat cap. ult., 15, quæst. 1, et cap. 1,